

Nieuws uit Lambarene

MEDEDELINGENBLAD VAN EN OVER PROF. DR. ALBERT SCHWEITZER

Van de redactie

In dit nummer brengen wij de rede van dr. Albert Schweitzer, welke hij heeft gehouden in Brussel ter gelegenheid van het in ontvangst nemen van de Joseph Lemaireprijs, die hem op grond van zijn menslievend werk in Lambarene op 18 november 1959 werd toegekend.

De foto op de omslag is van mejuffrouw dr. M. G. van der Kreek, die momenteel als arts in Lambarene werkt.

Dit nummer biedt weer gelegenheid de Albert Schweitzerkalender 1961 als een zinvol kerstgeschenk of verjaardagscadeau te bestellen bij de uitgeefster. Een bestelformulier treft u in het blad aan.

Ter uwer oriëntatie vermelden wij op welke manier u lezer kunt worden van het „Nieuws uit Lambarene”, dat tweemaal per jaar verschijnt.

U, die dit blad voor het eerst leest, kunt zich van regelmatige toezending verzekeren door: een bijdrage (ineens of geregeld) te storten of over te schrijven op postrekeningnummer: 916071 ten name van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds te Deventer of te storten op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamsche Bank te Utrecht. Hierdoor steunt men dus het Albert Schweitzerfonds, dat zich tot taak heeft gesteld gelden bijeen te brengen voor het werk van dr. Schweitzer en belangstelling te wekken voor zijn denkbeelden. Het doet dit o.m. door het stimuleren van uitgaven, het organiseren van lezingen en voordrachten, het uitgeven van het periodiek „Nieuws uit Lambarene”.

Bijdragen welke men in het bijzonder wenst te bestemmen voor steunverlening aan het ziekenhuis te Lambarene, kunnen worden gestort op girorekening 540600 t.n.v. de penningmeester der stichting „Vrienden van het hospitaal te Lambarene” te Delft, of op de rekening van het „Vriendenfonds” bij de Amsterdamsche Bank te Delft. Het „Vriendenfonds” verzamelt gelden, die voor direct gebruik door dr. Schweitzer in aanmerking komen. Zij hebben slechts betrekking op het ziekenhuis te Lambarene. Uiteraard werken de twee stichtingen nauw samen.

Bestuursleden van de Stichting Albert Schweitzerfonds:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht, tel. 030-18200.

Mevrouw H. Oberman—Oberman, secretaresse, Scheepstimmermanslaan 37, Rotterdam, tel. 010-131519.

Mevr. E. F. Teychiné Stakenburg—Mees, „Klein-Schoonoord”, Westzeedijk 124, Rotterdam C, tel. 010-130581.

Mr. Ph. M. Muus Jr., penningmeester, Breitnerlaan 9, Utrecht, tel. 030-15500.

G. Oosterwijk, Statenhoed 25, Twello, tel. 06701-611

Ds. D. A. Werner, Nieuwe Bussumerweg 81, Huizen (N.H.), tel. 02952-273.

G. van Aardenne, Dubbeldamseweg 2, Dordrecht, tel. 01850-8092.

Bestuursleden van de stichting: Vrienden van het hospitaal te Lambarene:

G. Oosterwijk, voorz., Statenhoed 25, Twello, tel. 06701-611

T. Hoekstra, secr.-penn., Koningin Sophialaan 12, Amersfoort, tel. 03490-9570.

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Ds. D. A. Werner, Nieuwe Bussumerweg 81, Huizen (N.H.).

E. G. van de Rest, Voorstraat 235, Dordrecht, tel. 01850-3916.

Adviserend lid van beide stichtingen:

C. J. ten Cate, Parkweg 6, Deventer.

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds.

Verschijnt tweemaal per jaar en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden.

Redactie: ds. D. A. Werner, Nieuwe Bussumerweg 81, Huizen (N.H.) — Telefoon 02952-273.

Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan”, aan de Torenlaan 16-24 te Assen, tel. 05920-3044 (3 lijnen).

NIEUWS UIT LAMBARENE

Een brief van januari 1960

Dr. Schweitzer is in Lambarene teruggekeerd! Weer heeft hij het bekende vertrouwd gezicht op het hospitaal teruggevonden, dat van verre gemarkeerd wordt door zijn silhouet.

De laatste jaren is het hospitaal geregeld vernieuwd; dit zeer ten gerieve van de zieken. De toevoer van zieken is groter dan ooit. Naast de 170 lepralijders zijn er bijna 400 andere zieken en geopereerden. Met de familie, die de zieken begeleidt, is het ziekenhuis een groot dorp geworden.

In verband met dit grote aantal zieken is ook het aantal doktoren en verpleegsters navenant vermeerderd. Het werk is thans meer gespecialiseerd dan vroeger, waardoor de verantwoordelijkheid van het personeel ook groter is geworden.

De volgende doktoren zijn thans in Lambarene werkzaam:

dr. M. D. van der Kreek, chirurgie;

dr. Lindner voor de algemene consultatie;

dr. Friedmann, aangesteld t.b.v. ziekten, die een langdurige behandeling nodig hebben. Tevens houdt hij als technicus toezicht op de kostbare instrumenten.

Verder is onlangs dr. Adler de staf komen versterken.

Thans zijn er ongeveer twaalf verpleegsters.

Aan het hoofd staat mejuffrouw Mathilde Kottmann, sinds vele jaren een trouwe

helpster van dr. Schweitzer. Verder zr. Ali Silver, die dr. Schweitzer tijdens zijn jongste reis naar Europa heeft vervangen. Zij verzorgt de administratie, welke steeds uitgebreider wordt. Wat zr. Lagendijk aangaat, ook zij is reeds vele jaren een trouwe hulp van dr. Schweitzer. Thans geniet zij een welverdiende kleine vakantie van enige weken om daarna haar taak bij de zieken weer op zich te nemen. Weldra komt zr. Verena Schmidt uit Zwitserland terug. Zr. Tony van Leer maakt zich zowel voor de administratie als voor de apotheek verdienstelijk. Van de nieuwe verpleegsters verzorgt zr. Gertrude de ziekenzaal van de geopereerden. Zr. Olive heeft de zorg over de kraamkamer. Zr. Anais ziet speciaal toe op de zuigelingen, terwijl zr. Devika zich zowel met de verbandkamer als met de operatiekamer bemoeit. De onlangs aangekomen zr. Ursula is belast met de uitgifte van geneesmiddelen. Tenslotte is er een jonge Amerikaan gekomen, Mark geheten, die geleerd heeft injecties te geven, hetgeen een nauwgezet werk is.

Buiten dezen zijn er een twintigtal inlandse verplegers en verpleegsters, waarbij de getrouwe Nyama, Piebi Pierre, N'dolo Joseph en Mama Suzanne. Zij verrichten verschillende diensten, waaronder zeer verantwoordelijk werk.

Voor de algemene werkzaamheden zijn er nog mejuffrouw Emmi, een zeer bewaame keukenprinses, mejuffrouw Marguerite, die verschillende taken heeft evenals mejuffrouw Trudi en dan nog mejuffrouw Catherine, die de linnenkamer verzorgt. Als meesterknecht fungeert thans ds. Vigne, die bijgestaan wordt door een jonge Canadees, die het originele plan heeft volbracht dwars door Afrika per fiets naar Lambaréne te komen.

Aan de lange lijst moeten nog de bezoekers worden toegevoegd, die een werkzaam aandeel hebben in het hospitaal. Hiertoe behoort in de eerste plaats mevrouw Oberman—Oberman uit Rotterdam, secretaresse van het Nederlandse Albert Schweitzerfonds.

Ook willen wij met dankbaarheid noemen de vele personen, die thans niet meet in staat zijn het werk van dr. Schweitzer te verlichten.

Zouden wij niet even geroerd worden wanneer wij bij de twee witte kruisen onder de palmen bij het hospitaal naast de kamer van dr. Schweitzer staan?

Op het ene kruis staat geschreven, met het handschrift van dr. Schweitzer:

„Ci gisent les cendres de Helène Schweitzer-Bresslau, néé le 25-1-1879, mariée avec Albert Schweitzer le 18-6-1912, arrivée à Lambaréné le 18-4-1913 pour fonder avec lui l'hôpital pour les indigènes. Décédée à Zurich le 1-6-1957”.

Op het andere kruis staat te lezen:

„Ci gisent les cendres d'Emma Hausknecht, née le 14-11-1895 à Colmar, décédée le 4-6-1956 à Strasbourg. Infirmière à l'hôpital du docteur Albert Schweitzer à Lambaréné, de Octobre 1925 à Mars 1956.”

De vertaling hiervan luidt als volgt:

Hier rust de as van Helène Schweitzer—Bresslau, geboren 25-1-1879, getrouwd met Albert Schweitzer op 18-6-1912, in Lambarene aangekomen 18-4-1913 om met hem het hospitaal voor de negers te stichten. Te Zürich gestorven op 1-6-1957.

Op het andere kruis:

Hier rust de as van Emma Haussknecht, geboren 14-11-1895 te Colmar, op 4-6-1956 te Straatsburg gestorven. Verpleegster in het hospitaal van dr. Albert Schweitzer te Lambarene van oktober 1925 tot maart 1956.

Met ontroering en stille dankbaarheid voor de grote toewijding en het vele werk, dat door hen is gedaan, gedenken wij hen wier as thans in de aarde van Lambarene rust. Zij hebben hun leven geheel ingezet voor het werk, dat hier zijn oorsprong vond. Zij bleven getrouw tot het einde op haar posten.

Anderen zijn steeds bereid de opengevallen plaatsen weer in te nemen en dr. Schweitzer bij zijn werk terzijde te staan. Het resultaat van een zo eenzame volharding is in de wereld zo belangrijk geworden. Ter gelegenheid van zijn laatste verjaardag vertelde dr. Schweitzer, dat toen hij zijn moeder indertijd zijn plan toevertrouwde in Afrika een hospitaal te stichten, zij hem erg ontmoedigde door hem voor te houden, dat na verloop van tijd zijn vrienden hem zouden vergeten en dat zijn werk mislukken zou. „Mijn moeder heeft ongelijk gehad”, zei dr. Schweitzer, „want, dank zij God heeft dit werk in overeenstemming met de omstandigheden een dienende taak gehad, terwijl mijn vrienden mij steeds geholpen hebben, wanneer ik hun hulp het meest nodig had.”

Waarom ook niet een eresaluut aan dr. Schweitzer, die tot heden het hospitaal leidt, met een ritme en originaliteit, welke onze grootste bewondering en waardering hebben.

Beetje bij beetje wordt het hospitaal gemoderniseerd.

Midden tussen de barakken, welke in 1930 zijn gebouwd, verschijnt thans een prefabricated aluminium gebouw, een geschenk van een Zwitserse vereniging, waarvoor dr. Schweitzer een bouwplan heeft ontworpen. De doelmatige inrichting en het vriendelijke voorkomen van het nieuwe gebouw, bestemd voor de inlandse kraamvrouwen, hebben een zodanige sensatie verwekt, dat de zieken van het hele hospitaal de dokters smeken hun daar een plaats te reserveren. Dit is het laatste snobisme van Lambarene.

Dit is zeker een begin van een langdurige evolutie, welke bij stukjes en beetjes zal vorderen naar gelang hiervoor de middelen aanwezig zijn.

Een verdere verbetering is thans ook het gebruik van een zestons diesel vrachtauto. Deze maakt de aanvoer van levensmiddelen veel gemakkelijker, vooral d'oor de wekelijkse ophaaldienst van bananen uit de omringende dorpen. De aanvoer hiervan geschiedde vroeger per kano of door dragers. Steeds komen er nog gebouwen bij, hetgeen ook nodig is d'oor de steeds grotere toevloed van zieken.

De werkzaamheden aan het lepradorp zijn thans beëindigd. Vierhonderd en twintig patiënten met hun familie leven er thans comfortabel. Zij worden met bijzondere toewijding verpleegd door dr. Lindner en een gast uit Japan, dr. Takahachi. Het dagelijkse verantwoordelijke werk wordt echter ook vermengd met vreugden. Deze worden veelal veroorzaakt door de dieren, die zich op hun gemak in de straatjes tussen de barakken ophouden. Welke dieren dit zijn?

Het zijn geiten, waarvan juist weer een nieuwe collectie uit Amerika is aangekomen. Ook vogels uit Europa, ook echte Afrikaanse: Teckla en Isabella.

De kleine dierenwereld leeft vreedzaam tussen de mensen. Vermeldenswaard is ook nog, dat een kleine ondeugende jonge gorilla veel plezier geeft aan bezoekers en personeel. Gelukkig is er geen jaloezie tussen de antilopen en pelikanen,

Het gaat het ziekenhuis goed evenals zijn stichter! Lambarene, januari 1960.

OPENING ALBERT SCHWEITZER- SCHOOL TE DORDRECHT

Op vrijdag 8 januari j.l. werd in Dordrecht officieel geopend een school voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilikheden. Deze school draagt de naam van dr. Albert Schweitzer.

De voorzitter van het schoolbestuur, de heer T. Bouma, heette in zijn openingswoord onder meer welkom: de heer N. Y. Vlietstra, hoofdinspecteur van het rijks-schooltoezicht 'buitengewoon lager onderwijs, de heer A. C. Verschoor, rijksinspecteur van het lager onderwijs in de inspectie Dordrecht, de heer H. Schuurman, gemeentelijk inspecteur van het onderwijs, de wethouders van Dordrecht, de heren P. J. van Meurs, H. Neerings en B. C. van Leeuwen, de artsen P. J. Koopman, dr. J. D. Sibie en J. M. de Kock van de gem. geneeskundige dienst, de oud-voorzitter van het schoolbestuur de heer M. R. Groeneweg, thans rijksinspecteur van het B.L.O., mevr. E. F. Teychiné Stakenburg—Mees als afgevaardigde van de Stichting Albert Schweitzerfonds en de vertegenwoordigers van de verschillende schoolbesturen in Dordrecht, waaruit het bestuur van de Albert Schweitzerschool is samengesteld.

Gememoreerd werd hoe prachtig de samenwerking tussen gemeente, het neutraal

de getrouwe bewoners van het hospitaal en de trouwe geel gespikkelde hond Tschu-tschu.

Elke zaterdagavond en zondagochtend wordt de mooie klok geluid. Deze klok is een geschenk van de stad Dortmund aan dr. Schweitzer ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag. De tonen klinken over Lambarene, terwijl een enkele keer dit geluid zich mengt met het gezoem van de elektrische generator, indien op een onverwacht ogenblik elektriciteit voor de operatiekamer nodig is.

's Avonds laat ziet men ook vaak de petroleumlamp in de kamer van dr. Schweitzer branden. Onvermoeid zit hij dan aan de schrijftafel gebogen over zijn manuscripten. Ook verzorgt hij dan de correspondentie, welke door hem zelf behandeld moet worden.

Vrienden, die op bericht uit Lambarene gewacht hebben, ik hoop, dat u met deze collectieve brief tevreden zult zijn.

onderwijs, de rooms-katholieke en de protestant-christelijke schoolbesturen mogelijk is.

Nadat verschillende sprekers het woord gevoerd hadden en het bestuur gelukgewenst hadden met de gelukkige keuze van de naam van de school, sprak de secretaris van het schoolbestuur, de heer E. G. van de Rest als vertegenwoordiger van het Albert Schweitzerfonds en bestuurslid van de Stichting Vrienden van het Hospitaal te Lambarene.

Hij vertelde van zijn ontmoeting met dr. Schweitzer en deelde mede dat deze spontaan had ingestemd met het geven van zijn naam aan de school in Dordrecht. Vervolgens overhandigde de heer Van de Rest een ingelijste foto van Albert Schweitzer en de opdracht die deze voor de school had medegegeven. Ook deze opdracht, waarvan bijgaand een afschrift, was ingelijst.

De voorzitter aanvaardde het geschenk in grote dankbaarheid. Hij verklaarde echter dat dit een grote morele verplichting op de school legde.

Na afloop van de vergadering gingen de aanwezigen een bezoek brengen aan de zes lokaliteiten in de school aan het Hof, die door de Albert Schweitzerschool in gebruik zijn genomen. De school telt thans 51 leerlingen, waarvan 9 meisjes.

ALBERT SCHWEITZERSCHOOL IN DEN HAAG

Op uitnodiging van de heer Spitzen te Den Haag zijn de voorzitters van de Stichting Albert Schweitzerfonds en de Stichting Vrienden van het Hospitaal te Lambarene op maandag 11 april naar Den Haag gegaan, waar zij in de Albert Schweitzerschool, Exlostraat 8 een gift in ontvangst mochten nemen voor de Stichting Vrienden van het Hospitaal te Lambarene.

Wij troffen daar de heer Spitzen, verder het hoofd van deze school, de heer Bruinsma en twee kleine leerlingen van deze school.

De heer Spitzen schijnt het initiatief genomen te hebben voor een actie van de schoolkinderen ten behoeve van het werk van dr. Schweitzer. De heer Bruinsma was hiervoor direct te vinden geweest, daar hij uiteraard ook zeer veel sympathie voor dr. Schweitzer en zijn menslievende arbeid in Afrika heeft.

De gehele school is in actie gekomen. Door een onderwijzeres werd een toepasselijke prikkkaart getekend en hiermede gingen de leerlingen op stap. Dit bracht f 700.— op. Daarnaast was er een papier-

inzameling, welke f 100.— heeft opgebracht.

Wij mochten door de beide leerlingen dan ook twee enveloppen in ontvangst nemen, waaruit de f 800.— te voorschijn kwamen. Het spreekt vanzelf, dat wij onze warme dank hebben betuigd, niet alleen voor de gift, doch ook voor het sympathieke initiatief voor deze actie en de uitvoering ervan, waarvoor de heer Bruinsma zich veel moeite heeft gegeven.

JEUGD VOOR ALBERT SCHWEITZER

De Stichting „De Maandagcent”, waarover wij in ons vorig nummer een en ander vermeldden, heeft voor ca. f 7600.— aan geneesmiddelen naar Lambarene gezonden! Een bijzonder groot succes voor Albert Schweitzer van de schoolgaande jeugd!

BELANGRIJKE GIFT

Dank zij een gift van f 5000.— ten behoeve van de kinderen in het ziekenhuis van dr. Schweitzer is het mogelijk geweest, dat voor ca. f 2000.— aan voedsel en andere dingen, bestemd voor de kinderen, naar Lambarene is verzonden. Voor de overige f 3000.— zal te zijner tijd een tweede zending voor de kinderen volgen.

Toespraak van dr. Schweitzer

De Prijs van de Stichting LEMAIRE, die mij voor mijn ziekenhuis wordt toegekend, heeft voor mij een zeer bijzondere betekenis, aangezien hij uitgaat van een man, die, in dezelfde tijd als ik, in dezelfde zin, in dezelfde geest, een werk heeft tot stand gebracht waarin de menslievende geest ademt en leeft. En nooit zal ik vergeten wat deze prijs Lemaire voor mij betekent, niet alleen materieel gezien voor mijn ziekenhuis, maar ook als een broederschap van gedachte in dezelfde tijd, met het doel iets te scheppen dat in de richting gaat van een werkelijke beschaving. U hebt, waarde heer, in uw toespraak opgemerkt dat ik mij bezighield met de gedachte van de beschaving in ons tijdperk. Laat mij thans toe, u in enkele woorden te zeggen hoe ik ertoe ben gekomen mij om deze beschaving te bekommeren. Vooreerst, hoe kwam de gedachte van deze beschaving in Europa tot stand, waarover wij ons op dit ogenblik bezorgd maken?

De idee van het humanisme dagtekent uit de oudheid, eerst door de verkondigingen van Jezus, in de gelukzaligheid waarin Hij spreekt over diegenen die barmhartig zijn en die barmhartigheid zullen bekomen, over diegenen die de vrede zoeken en die kinderen zijn van God. Deze idee van humanisme ontstond bij Sint-Paulus in zijn Hymne aan de liefde.

Maar in dat tijdperk was ze niet in staat de beschaving van de oudheid te beïnvloeden en ze kon zich niet in haar volledige kracht doen gelden, zelfs niet in de schoot van het christendom.

Een andere bron van dit humanistische gevoelen vindt men in de antieke filosofie, in het stoïcisme van het late tijdperk vóór het christendom.

Een kenschetsende houding van de Nobelprijswinnaar, bij het slot van zijn uiteenzetting, terwijl hij de vergadering verzoekt te blijven zitten.

In de stoïcijnse filosofie ontstond de idee, dat een mens volledig mens moet worden en de andere mens moet beschouwen als diegene die hij moet helpen en bijstaan.

Maar dit humanisme slaagde er niet in de oudheid te beïnvloeden. Het werd nooit populair. Het bleef de idee van een elite en heeft zijn verwantschap met het christendom niet ingezien.

De filosoof Seneca en Sint-Paulus waren tijdgenoten. Beiden hebben deze idee van humanisme gevormd. Ze kenden elkaar niet. Ze hadden dezelfde bedoelingen. Dan volgen de middeleeuwen waar de idee van het humanistische ideaal aanwezig was in het christendom, maar het ontplooidde zich niet vermits dit humanisme alle wreedheden, die men van de oudheid had overgeërfd, toeliet.

Dan kwamen de nieuwe tijden en de twee humanistische ideeën ontmoetten elkaar.

Deze samensmelting had plaats in de geest van de grote Erasmus. Vanaf dat ogenblik, begon Europa een idee te beheersen die het naar de hoogste beschaving zou leiden. En er gebeurden wonderen: het christendom werd denkend, en de filosofie religieus. En beide werkten samen in een zelfde geest, aan de geestelijke vooruitgang van de wereld, zoals nog nooit met gelijkaardige stuwkracht werd gezien.

Dan plantte de idee van het humanisme zich in Europese beschaving in en stak men van wal met de instellingen te hervormen, met alles wat in de gegevens van het tijdperk was, te hervormen, om naar een meer humanistische idee te strekken. En men is erop vooruitgegaan. Een eeuw na Erasmus, stelde Hugo Grotius aan de naties voor zich te verenigen, wederzijdse toegevingen te doen, zoals dit van man tot man gebeurt, in oorlogs- en vredetijden.

In dit voorstel treft men een diepe menslievendheid aan: de oorlog mag zich niet uitstrekken tot de burgers, maar moet uitsluitend diegenen aangaan die strijden; de steden mogen niet worden verwoest, de volkeren niet gedeporteerd.

Dit alles danken wij aan de grote Nederlandse jurist.

In 1864 ziet, voortgaand op de rechten van de mens, het Rode Kruis het daglicht, dat het doel nastreeft de oorlog algemeen menselijker te maken, door zich om de gekwetsten, de gevangenen en de burgerbevolking te bekommeren.

Tenslotte, op het einde van de 19e eeuw, mocht men terecht hopen dat deze vorderingen zouden voortduren en de wereld zouden omvormen.

In die sfeer debuteerde ik in het leven.

In mijn jongelingsjaren deelde ik de mening, dat wij niet alleen wetenschappelijk, maar op alle gebied, vooruitgingen, en dat de wetenschappelijke vooruitgang de geestelijke vooruitgang met zich sleept.

Maar wanneer ik, in 1893, student werd, gebeurde iets heel eigenaardigs: een professor in de Griekse letterkunde, Friedrich Nietzsche, verwierp het ideaal van zijn tijd en beweerde dat de ontwikkeling niet naar een volledig menselijke mens strekte, maar dat het na te streven ideaal de machtige mens was, die heerste en aan wie zijn dienaars zich onderwierpen.

Zijn geschriften interesseerden ons, omdat ze pas verschenen waren op het ogenblik dat ik student was. Ik beken, dat we ze niet in ernst opvatten. Wij beschouwden dit als een drama van de geest, dat ons in een bewonderenswaardige taal werd aangeboden.

Wij zouden op dat ogenblik nooit gedacht hebben, wanneer wij deze nieuwe werken lazen, dat deze geest zich ooit in onze wereld zou kunnen inplanten. Dit gebeurde nochtans.

Dan begon ik gade te slaan. Ik moest vaststellen dat, van 1900 af, de geest langzaam veranderde. Men deed reeds in die tijd een beroep op het realisme, dat een zeker streven van onze tijd als overdreven gevoeligheid bestempelde. Niemand weerlegde deze strekking.

Ik had het gevoel dat een gemakzucht in onze beschaving doordrong, die ons het voorgevoel gaf dat ze niet meer zou stand houden.

En de catastrofe gebeurde.

Met de eerste wereldoorlog, zijn wij in onmenselijkheid vervallen.

De beginselen, die de staten onder elkaar hadden geëerbiedigd, teneinde de volkeren van de wreedheden van de oorlog te vrijwaren, werden verwaarloosd.

De wetenschap had ons niet alleen vooruitgang bezorgd, maar stelde ons eveneens problemen die wij niet konden beantwoorden. Ze schonk ons wapens die veel heviger waren dan de vorige.

Men wierp bommen uit vliegtuigen. Men deporteerde volkeren.

Het Rode Kruis kon slechts de overeenkomsten redden, die betrekking hadden op de verminkten, gekwetsten en gevangenen. Maar het kon niet aan de druk weerstaan, die werd uitgeoefend voor het gebruik van nieuwe wapens, oneindig vernielend.

Zo ging het ook gedurende de tweede wereldoorlog.

Thans maken wij deel uit van een beschaving die zich gewonnen geeft aan de energie, die de wetenschap haar bezorgt, voor de vernieling.

En wij wagen het zelfs niet meer ons de overeenkomsten van internationaal recht te herinneren.

Wij hadden, na de oorlog, de volgende vraag moeten opwerpen: met welk recht heeft men de beschikkingen inzake wapens prijsgegeven? Geen enkele stem liet zich horen.

Dr. Schweitzer weigerde de roltrap te gebruiken en klom te voet tot de eerste verdieping. Men had veel moeite om hem te overtuigen de lift te nemen.

In feite bestaat de internationale wet niet voor de veel ernstiger kwestie van het bestaan van onze beschaving.

Wij vervielen in onmenselijkheid. Hoe is dit mogelijk?

Allereerst legden wij ons neer bij de macht der wapens. Maar er was nog iets anders.

Hoe zijn wij ertoe gekomen ons zo zwijgzaam neer te leggen, en alles te aanvaarden zonder in opstand te komen?

Omdat onze ethica niet diep genoeg was geworteld.

Wij aanvaarden de morele gedachten, maar wij denken niet diep genoeg na over de ethica. Wij denken onvoldoende aan de andere schepsels. De filosofie en de godsdienst stonden voor het probleem: welke houding dient aangenomen te worden tegenover de schepping?

Er moest maar een stap worden gedaan, maar ze aarzelden, durfden niet en nochtans, deze beslissende stap moet worden gedaan!

De ethica is slechts dan volledig, diep, levend, wanneer ze zich tot alle levende wezens richt. Dan alleen zijn wij in geestelijk verband met de wereld!

Elke filosofie die dat niet eerbiedigt, die zich niet om de onbepaalde algeheleheid van het leven bekommert, is tot verdwijning gedoemd.

Wij bevinden ons in het midden van een beweging van gedachten, van een beweging, waarin door de wetenschap en de opzoekingen van ons hart, alles geheimzinnig is geworden.

Julien Papart overhandigt aan dr. Schweitzer het diploma van de Stichting Joseph Lemaire, een prachtige aquarel, die het centrum van Lambarene afbeeldt. Links dr. Leon Lafontaine, de voorzitter van het Belgische Albert Schweitzerfonds.

De wetenschap bracht ons van kennis naar kennis, maar tegelijkertijd ook van mysterie naar mysterie. Dat is het wat ieder van ons moet inzien en moet beleven. Het mysterie alleen is in staat ons tot de ware spiritualiteit van onze tijd te leiden: vervuld zijn van het mysterie van het leven en van het bestaan.

Deze houding moeten wij allen aannemen en dan alleen zullen wij voorbereid zijn om diep menselijk te worden.

In september 1915 durfde ik de ethica van de eerbied van het leven schetsen. Ik herinner me nog de dag en het uur. Ik had lang nagedacht over het fundamentele begrip van het goede.

Ik kwam tot de bevinding dat wij dit begrip van het goede moesten uitbreiden, dieper maken, en alles wat deugd, goedheid, toewijding is, in dat begrip omsluiten. Ik kwam tot het besluit dat dit niets anders was dan eerbied voor het leven. De diepe liefde onderstelt een nog dieper begrip waaruit de eerbied voor het mysterie van het leven is geboren, die ons nader tot alle wezens brengt, tot het armzalige, nietigste schepsel.

Wij verwerpen al deze beweringen dat de mens de meester van de schepping is, de meester van de andere scheppingen.

Wij onderwerpen ons aan de werkelijkheid. Wij durven niet meer beweren dat er wezens bestaan zonder reden en welke wij naar goeddunken mogen behandelen.

Maar wij weten dat elk wezen een mysterie is zoals ons eigen bestaan. De arme vlieg die over de ruit wandelt en die wij met de hand willen doodslaan, zij trad vóór ons in het bestaan. Zij kent angst, zij kent het verlangen naar welzijn, zij kent de doodsangst.

Aldus is onze evennaaste niet alleen de mens. Onze evennaaste is de hele schepping. Aldus meen ik dat de idee van de eerbied voor het leven onze idee van humanisme dieper, groter, machtiger maakt.

De moraal die wij opgeven is de fragmentarische liefde tot onze medemens. Ze was zoals een in de lucht zwevende harmonie, maar een onvolledige, aangezien ze een grondslag miste. De eerbied voor het leven brengt deze grondslag.

En de wortels zijn stevig en diep genoeg opdat de boom, die moet wassen, ononderbroken kan groeien.

Ziehier voor welke toestand wij ons bevinden: onze tijd hervormen, onze beschaving hervormen, de geest van onze tijd hervormen.

Wanneer ik in 1915 de ethica van de eerbied voor het leven schetste, vroeg ik mij af, welk haar lot zou zijn. Ik zei bij mezelf: misschien zal na mijn dood, vele jaren later, een kandidaat die een thesis voor zijn doctoraat in de wijsbegeerte wenst te schrijven, deze geschriften ontdekken en zeggen: „Dit is niet mis, dit verdient een zekere aandacht”.

En het is anders uitgedraaid. De idee won veld en moet vooruit gaan. Dat gij allen hier te dezer gelegenheid aanwezig zijt, levert mij het bewijs dat deze idee vaste vorm aanneemt in onze mensheid.

Om haar te verspreiden, doen wij geen beroep op de huidige middelen tot verspreiding van ideeën, maar wij rekenen uitsluitend op de geest.

Laten wij de durf hebben aan anderen te vragen wat zij van onze tijd denken en van de geest van onze tijd.

Het is een waarheid die zich van man tot man moet verspreiden en dan alleen zal ze veld winnen. Laten wij hopen dat ze het vroeg genoeg zal doen, opdat de grote catastrofe — groter dan de eerste, dan de tweede wereldoorlog — ons bespaard blijft. En dat allen, die over kernwapens spreken, weten wat dat is: nog aanvaarden dat deze wapens op een dag een rol zouden spelen in een afrekening tussen de volkeren, beduidt doodeenvoudig in onmenselijkheid leven.

Ik dank u mij met zoveel geduld te hebben gevolgd, want het is voor mij altijd een gebeurtenis wanneer ik weet dat de idee de harten heeft bewogen. En wij moeten toekomstmensen zijn die hun hart in hun gedachten laten spreken.

Zo zullen wij worden wat wij moeten worden: geen Uebermensch maar waarachtige mensen in de geest van een diep humanisme.

Met toestemming overgenomen uit „Het Schild” (bijzonder nummer).

Boekbespreking

IK KOM U HELPEN, DOKTER!

Bij Uitgeverij Ploegsma, Amsterdam, kwam geruime tijd geleden een voortreffelijk boekje van Johan Winkler uit onder de titel: „Ik kom u helpen, dokter”. Voor mij ligt de tweede druk en ik vernam, dat reeds in diverse landen een vertaling van dit werkje gaat.

Winkler verwerkt de biografische gegevens op een zeer bijzondere wijze, die onmiddellijk tot iedereen spreken. Bovendien ziet Winkler kans om zijn vertelstof tot een roman te maken met een hoofdper-

soon Maria, die verpleegster in Lambarene wordt. Het boekje berust geheel op authentieke gegevens, waardoor het bijzonder waardevol is. Aangezien Winkler zelf dr. Schweitzer in Lambarene heeft opgezocht en dus zowel het land daar als de persoon en zijn werk van nabij kent, is het boekje geschreven uit een zeker beleven. Wij menen, dat de auteur er zeer zeker in geslaagd is een waardevolle bijdrage te leveren zowel aan de Schweitzer-literatuur, als aan de jeugdboeken. Voor school en huisgezin een onmisbaar element voor de kennis aangaande een der grootste tijdgenoten.

Prijs f 2.95 — Goed geïllustreerd. Van harte aanbevolen.

De Nederlandse dames en Lambarene

Onder deze titel berichten wij gewoonlijk in ons orgaan de bijzonderheden, welke betrekking hebben op de werkzaamheden van de Nederlandse dames ten behoeve van het hospitaal van dr. Schweitzer in Lambarene.

Zo willen wij ook nu in deze rubriek een en ander hierover melden.

Laten wij allereerst mogen vaststellen, dat het ons een genoegen deed, dat de meeste pakjes met breiwerk gezonden werden aan de heer E. G. van de Rest, Voorstraat 235 te Dordrecht, die thans de zorg heeft voor deze zendingen.

Een enkel pakje kwam nog terecht bij de heer Oosterwijk.

Even zij vermeld, dat de heer Oosterwijk naar Twello is verhuisd, waar zijn adres is: Statenhoed 25 te Twello.

Met grote dankbaarheid zijn alle pakjes weer in ontvangst genomen.

Elke zending is gewoonlijk een verrassing, daar wij versted staan over de kunstvaardigheid van de dames, die zulk nuttig en fraai breiwerk verrichten.

Uit Lambarene hebben wij bericht ontvangen, dat thans het meest welkom zijn: babyhemdjes van verschillende maten, dan babyjasjes of bolero's, alles gebreid van dunne katoen, terwijl voor het droge seizoen ook babyhemdjes van dunne wol welkom zijn.

Lambarene verheugt zich steeds over de zendingen uit Nederland. Niet alleen, dat van hier levensmiddelen worden gezonden, doch bij deze zendingen zijn grote hoeveelheden van allerlei soort breiwerk als extra schenking van de Nederlandse dames.

Onderstaand laten wij een gedeelte van een brief van dr. Schweitzer volgen, welke hij dato 23 maart j.l. heeft verzonden:

„Ich war bei dem Auspacken der letzten Sendung, die aus Holland angekommen ist und ich habe gestaunt, dass es so viel und so wertvolles war. Wie dankbar bin ich den Damen, die uns Binden, Kinderkleider und Wäsche zukommen lassen.

Wenn Sie Gelegenheit haben, sagen Sie den Spendern meinen herzlichen Dank. Was für Mühe geben sie sich für uns... Wie kann ich dafür genügend Dank erstaten?“

Uit deze spontane uiting van dr. Schweitzer blijkt ondubbelzinnig hoezeer de gebreide artikelen in Lambarene op prijs worden gesteld en het werk van de dames gewaardeerd wordt.

Die Nederlandse kleertjes „doen“ het lang niet gek!

Albert Schweitzer jeugdclub

Op een warme middag in april in een ouderwetse lokaliteit in Amsterdam te midden van middeleeuwse schilderijen zaten ze bijeen: een twintigtal jonge mensen, vertegenwoordigers en -sters van de Nederlandse jeugd van 15—25 jaar.

Het was een belangrijke bijeenkomst, die op instigatie van het „hoofdbestuur” was uitgeschreven en uit verschillende delen van het land waren enige jongelieden gekomen om dit gebeuren mee te maken.

Op deze vergadering werden namelijk de statuten van de Albert Schweitzerjeugdclub besproken en goedgekeurd. Het bleek, dat men in enkele plaatsen van ons land, b.v. in Den Helder en Arnhem reeds een afdeling had weten op te richten van de Albert Schweitzerclub.

Hoe is dit alles gegaan, zult u vragen, welnu: het begin was heel eenvoudig.

In de AVRO-radio Mignon (radio-uitzendingen voor de jeugd) besprak men de fan-clubs. In de discussie hierover was het Yvonne Petit uit Amsterdam, die meende, dat de fanclubs (club bewonderaars rondom een bekend persoon, b.v. Elvis Prestley) vaak ontwaardden in een sentimentele bewieroking, zonder dat men daar iets mee deed. Zij zei toen: waarom nu eens niet een fanclub voor iemand, die de moeite waard is en die door zijn leven iets aan de jeugd heeft te zeggen, b.v. Albert Schweitzer!?

De AVRO vond deze uitlating zo positief, dat zij besloot hierop in haar radio- en t.v.-programma terug te komen. Zo werd een Albert Schweitzer fanclub opgericht, die weldra is omgedoopt in de naam: Albert Schweitzer Jeugdclub. Yvonne Petit kreeg vele brieven van instemmende jeugdige luisteraars uit het hele land en men besloot een en ander een vaste organisatorische vorm te geven. Een be-

Af en toe werden er harde noten gekraakt.

Het voorlopig hoofdbestuur. In het midden Yvonne Petit.

stuur van jongeren werd gevormd, waarvan Yvonne (16 jaar) voorzitter werd. Daar in Amsterdam werd vaste vorm gegeven aan de plannen, die van dit prachtige stelletje jongeren zijn uitgegaan. Men zocht contact met de Stichting Albert Schweitzerfonds, die hier en daar misschien een goed advies kon lanceren. Overigens stelt deze stichting zich op het standpunt, dat de jeugd het zelf moet en ook kan opknappen en wil zij zeer gaarne dit initiatief met haar belangstelling begeleiden. Dat verklaart het feit, dat wij ook bij deze vergadering waren uitgenodigd.

Wat wil de Albert Schweitzer Jeugdclub?

Zij wil trachten belangstelling te wekken voor het werk van Albert Schweitzer in Lambarene en wil geld verzamelen voor zijn ziekenhuis. De jeugdclub zoekt naar allerlei manieren om dit te verwezenlijken. Het was Den Helder, dat op de vergadering kwam met een zeer positieve bijdrage door te zeggen, dat men niet alleen geld moest verzamelen voor Albert Schweitzer, maar ook zich moest verdiepen in diens gedachtenwereld. Na enig heen en weer gepraat werd deze zeer belangrijke bijdrage in de statuten opgenomen.

Het was een interessante vergadering met enthousiaste mensen. Wij hopen, dat dit enthousiasme velen zal aansteken en dat er in vele plaatsen afdelingen zullen ontstaan, die zich achter dit werk zetten. Het is een uitermate positieve jeugdige bijdrage, die getuigt van leven.

Albert Schweitzer keurde het jeugdige streven goed.

In het vuur van de vergadering zagen we niet meer de antieke entourage waarin we „opgesloten” zaten, terwijl buiten de zon verlokkelijk scheen. Met een andere warmte zette zich de jeugd aan het werk en verzekerde daardoor, dat er nog idealen zijn, waarvoor de toekomstige generatie zich wil geven.

D. A. W.

De Albert Schweitzerkalender voor 1961

Sinds 1955 heeft de Stichting Albert Schweitzerfonds een Albert Schweitzerkalender het licht doen zien, teneinde aldus meer bekendheid te geven aan het werk van professor Schweitzer in Lambarene en voorts, om er een middel door te bezitten, de inkomsten der stichting ten behoeve van het werk van professor Schweitzer te vergroten. De netto-opbrengst van de verkoop van deze kalender toch komt ten goede aan de Stichting Albert Schweitzerfonds.

Voor 1960 was de stichting zo gelukkig over prachtig fotomateriaal de beschikking te krijgen. Het was mejuffrouw dr. M. D. van der Kreek uit Bussum, reeds vier jaar als arts in Lambarene werkzaam, die de stichting haar gehele fotoarchief tot bovenvermeld doel ter beschikking stelde en aldus de Stichting Albert Schweitzerfonds de gelegenheid bood daaruit voor 1960 een keus te doen.

Ook voor 1961 is weer een Albert Schweitzerkalender verschenen en een deel van het voortreffelijke fotomateriaal is weer verschaft door mejuffrouw dr. M. D. van der Kreek, terwijl ook zeer fraaie foto's van mejuffrouw A. van Beek Vollenhoven werden opgenomen.

De Stichting Albert Schweitzerfonds heeft de ervaring, dat de kalender, die zij nu dus al meerdere jaren uitgeeft, zich in de huisgezinnen een plaats heeft veroverd. Daarover verheugt zij zich zeer, omdat men, door zich een Albert Schweitzerkalender aan te schaffen, op indirecte wijze het werk van professor Schweitzer steunt. Door het kopen van de Albert Schweitzerkalender helpt men er dus aan mee, dat het belangrijke werk van professor Schweitzer in Lambarene kan worden gedaan. Mocht men dit op nog andere wijze willen doen, door bijvoorbeeld, behalve de kalender te kopen, óók nog een bedrag in geld tot het hiervoor vermelde doel te storten, dan kan zulks geschieden op het gironummer 916071 ten name van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds te Deventer. Men kan zijn bijdrage ook storten op de rekening van het Albert Schweitzerfonds bij de Amsterdamsche Bank N.V. te Utrecht.

Het formaat van de kalender is $15\frac{1}{2} \times 24\frac{1}{2}$ cm. De prijs per kalender bedraagt f 2.50. Koopt de door de Uitgeverij „De Torenlaan” aan de Torenlaan 16-24 te Assen, uitgegeven fotokalender. Bestelt hem rechtstreeks bij de uitgeefster. Het bestuur van de Stichting Albert Schweitzerfonds zal er u zeer erkentelijk voor zijn.

Bestuursleden van de Stichting Albert Schweitzerfonds:

dr. C. B. Burger, voorzitter, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevrouw H. Oberman—Oberman, secretaresse, Scheepstimmermanslaan 37, Rotterdam.

Mevrouw E. F. Teychiné Stakenburg—Mees, „Klein Schoonoord”, wnd. secretaresse, Westzeedijk 124, Rotterdam C.

Mr. Ph. M. Muus Jr., penningmeester, Breitnerlaan 9, Utrecht.

G. Oosterwijk, Bosweg 3, Gorssel (Gld.).

Ds. D. A. Werner, Nieuwe Bussumerweg 81, Huizen (N.H.).

G. van Aardenne, Dubbeldamseweg 2, Dordrecht.

Ondergetekende (naam en voornaam) ..... wonende

(straatnaam en huisnummer) ..... te (woonplaats)

..... verzoekt toezending van ..... exempla(a)r(en) van

de Albert Schweitzer fotokalender voor 1961. Het daarvoor verschuldigde bedrag ad

..... x f 2.50 is hedcn gestort op girorekening nr. 871786 van de Uitgeverij „De

Torenlaan” aan de Torenlaan 16-24 te Assen.

Ondertekening: .....